

CECHY WSCHODNIOŚLAWIAŃSKIE W MIKROTOPONIMACH POGRANICZA POLSKO-WSCHODNIOŚLAWIAŃSKIEGO (NA MATERIALE Z POWIATU BIAŁA PODLASKA)*

Słowa tematyczne: pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie, mikrotoponimy, gwara ukraińska

1. WPROWADZENIE

Pogranicze polsko-wschodniosłowiańskie jest bardzo interesującym obszarem badawczym dla językoznawcy, a jednocześnie niezwykle trudnym w opracowaniu. Wielowiekowa niejednorodność osadnicza i językowa wschodniego pogranicza oraz zmienna przynależność administracyjna i państwowa wytworzyły region niezwykle złożony pod względem etnicznym, kulturowym i językowym (Kondratiuk 1993: 129). Ten swoisty charakter pogranicza, choć na niektórych terenach współcześnie słabnący, zachowuje się w nazwach własnych, w tym w mikrotoponimach. Nazwy pól, łąk, lasów, dołów, wzniesień i innych niezamieszkałych obiektów pozostają współcześnie nośnikami wielu cech gwarowych.

Głównym celem artykułu jest wskazanie najważniejszych wschodniosłowiańskich cech językowych, zawartych w mikrotoponimii gminy Łomazy, położonej w powiecie Biała Podlaska, który znajduje się w północnej części województwa lubelskiego.

Termin *mikrotoponim* będzie używany wymiennie z określeniem *nazwa terenowa*, rozumianym jako nazwa niezamieszkanego obiektu, bez względu na jego wielkość, która funkcjonuje w obiegu ograniczonym najczęściej do wiejskich mikrowspólnot lokalnych¹.

Mikrotoponimy zawierają treści świadczące o sposobie postrzegania otaczającej rzeczywistości przez lokalną społeczność. Przekazują informacje dotyczące ukształtowania terenu, flory, fauny i faktów historycznych. W nazwach terenowych, szczególnie tych funkcjonujących na pograniczach językowo-kulturowych, w widoczny sposób przenikają się wpływy różnych języków. M. Łesiów zauważył:

* Powstanie artykułu zostało sfinansowane przez Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie w ramach grantu Wydziału Humanistycznego.

¹ Por. Mrózek 1998.

Terenowe nazwy własne są materiałem poznawczym, zwierciadłem, w którym odbija się życie i działalność człowieka, historia terenu, jego ukształtowanie, fauna, flora, stosunki społeczne itp. Są ważnym dokumentem świadczącym o jakości stosunków gwarowych, a na terenie Lubelszczyzny są również świadectwem wzajemnego oddziaływania na siebie dwóch języków słowiańskich — polskiego i ukraińskiego. Nazwy te bowiem są często nosicielami pewnych cech gwarowych (głównie fonetycznych) [...] (1972: 205–206).

M. Łesiów w cytowanym fragmencie wyraźnie klasyfikuje gwarrę wschodniosłowiańską jako gwarrę ukraińską. Teren wschodniej Lubelszczyzny od wielu lat jest obiektem zainteresowania językoznawców dialektologów. Wyniki ich licznych badań, prowadzonych w pasie wschodnim w aktualnych granicach województwa lubelskiego, dość jednoznacznie wskazują na istnienie gwary wschodniosłowiańskiej, która pojawiła się wraz z ruskim osadnikami przybyłymi na te tereny z Wołynia i Polesia (Wiśniewski 1964: 130). Gwara, którą posługiwała się ludność wiejska, wykształcona na podłożu ukraińskim, nie pozostawała w izolacji i formowała się pod wpływem języka polskiego oraz białoruskiego². Istnienie jej potwierdzają liczne badania dialektologiczne, prowadzone m.in. przez: M. Buczyńskiego, F. Czyżewskiego, W. Kuraszkiewicza, M. Sajewicza, S. Warchoła³. Szerzej na temat statusu gwar wschodniolubelskich pisał m.in. J. Kość (2001).

Analiza pozwoli określić, jakie elementy wschodniosłowiańskie zachowały się do dziś w nazwach terenowych i w jakim stopniu się to dokonało. Ponadto opracowywane nazwy zostaną porównane z materiałem mikrotoponimicznym pochodzącym z lat sześćdziesiątych XX w., a dokładnie: z dokumentacji sporządzonej na zlecenie Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych, z publikacji pod redakcją L. Kaczmarka (1966) oraz z pracy M. Łesiowa (1972)⁴.

Baza materiałowa wykorzystana w niniejszej pracy pochodzi z badań terenowych przeprowadzonych przez autorkę w latach 2014–2015⁵. Objęły one 17 wsi gminy Łomazy i opierały się na bezpośredniej rozmowie z ludnością autochtoniczną⁶.

² Z tego powodu w dalszym opracowaniu w przypadku zbieżnych cech charakterystycznych dla języka ukraińskiego i białoruskiego stosowane będzie określenie *wschodniosłowiański*.

³ Por. Buczyński 1967; Czyżewski F. 1976, 1983, 1994; Czyżewski, Warchoła 1998; Kuraszkiewicz 1963; Sajewicz 1997.

⁴ Wykorzystano indeks nazw sporządzony przez M. Olejnika (2005).

⁵ W artykule posłużono się częściowo materiałem zebrany do pracy magisterskiej autorki pt. *Mikrotoponimia południowo-zachodniej części powiatu bialskiego*, powstałej w Zakładzie Filologii Ukraińskiej UMCS pod kierunkiem prof. L. Frolak.

⁶ Są to następujące wsie: Bielany, Burwin, Dubów, Huszcza, Jusaki-Zarzeka, Kopytnik, Korczówka Koszoły, Kozły, Krasówka, Lubenka, Łomazy, Stasiówka, Studzianka, Szymanowo, Wola Dubowska, Wólka Korczowska.

2. RYS HISTORYCZNY ŁOMAZ I OKOLIC

Pierwsze wzmianki o osadzie Łomazy pochodzą z 1416 r. (Demidowicz 2007: 3). W 1568 r. otrzymała ona przywilej lokacyjny na prawie magdeburskim od króla Zygmunta Augusta (Flisiński 1995: 186). Jeszcze przed unią lubelską miasto stanowiło ważny ośrodek, o czym może świadczyć zorganizowanie w nim dwóch sejmów Polski i Litwy (Górny [1939] 2009: 69–70). Rozwojowi Łomaz sprzyjało położenie przy trakcie wołyńsko-łomaskim, będącym częścią szlaku z Wilna przez Lublin do Krakowa (tamże: 70). Znaczenie Łomaz zmniejszyło się wraz z przeniesieniem stolicy z Krakowa do Warszawy, kiedy to szlak utracił swoje strategiczne znaczenie.

Od początku istnienia Łomazy leżały na granicy Polski i Litwy, znajdowały się w województwie brzeskim, a sąsiedni Rossosz — w województwie podlaskim należącym do Korony (Górny [1939] 2009: 69). Teren ten od XIV w. zasiedlany był przez Mazowszan i Rusinów (Biernacka 1966: 28), o czym świadczy m.in. istnienie parafii prawosławnej (Hawryluk 1993: 56) i parafii rzymskokatolickiej.

Przedstawiony wyżej ogólny zarys historyczny wskazuje na wielowiekowe zróżnicowanie etniczne i wyznaniowe Łomaz. Sytuacja ta sprzyjała przenikaniu się języków i kultur różnych etnosów, formujących swoisty charakter pogranicza.

3. ANALIZA MATERIAŁU MIKROTOPONIMICZNEGO

Z obszaru gminy Łomazy (17 wsi) wyekscerpowano 219 mikrotoponimów. Do nazw wschodniosłowiańskich zaliczono 29 nazw terenowych, co stanowi około 14% całości materiału. Analizę przeprowadzono na trzech poziomach językowych: fonetycznym, morfologicznym i leksykalnym.

3.1. Cechy fonetyczne

Kontynuanty psł. **ě* > *i* (ikawizm) (Kuraszkiewicz 1963: 36): *Lisok* (las, w. Koszoły), *Nalisie* (pola, w. Krasówka), *Piszczana* (droga, w. Studzianka).

Wschodniosłowiańska realizacja psł. samogłosek nosowych **e*, **o* > *u*, *e* (Czyżewski 1994: 135): *Dreworuby* (las, pola w. Koszoły), *Hrudzik* (pola, w. Wólka Korczowska), *Kutki* (łąki, w. Krasówka), *Las Porub* (las, w. Wólka Korczowska), *Łużyki* (pola, w. Krasówka).

Przejęcie *o* > *u* przed akcentem (Gałęcki 1995: 56): *Puhary* (pola, w. Łomazy).

Przejęcie psł. **o* > *o* (Czyżewski 1983: 85): *Lisok* (las, w. Koszoły).

Rozwój psł. połączeń **tort*, **tolt*, **tert*, **telt* w pełnogłos: *Potereby* (las, w. Łomazy), *Potereby* (pola, w. Lubenka), *Bereźniak* (las, w. Kopytnik).

Kontynuanty psł. **g* jako dźwięczne krtaniowe *h* (Czyżewski 1994: 240): *Puhary* (pola, w. Łomazy), *Hały* (las, w. Łomazy), *Pohulanka* (las, w. Kopytnik), *Hrudzik* (pola, w. Wólka Korczowska).

Wymiana pśl. *dj > ź (Kuraszkiewicz 1963: 19): *Ochoża* (łąki, pola, w. Kozły), *Ochoża* (łąki, w. Wólka Korczowska), *Ochoża* (łąki, w. Studzianka), *Ochózka* (łąki, w. Korczówka), *Pod Ochózką* (łąki, w. Dubów).

Depalatalizacja spółgłosek przed *e* (Arkušin 2007: 15): *Bereźniak* (las, w. Kopytnik), *Dreworuby* (las, pola w. Koszoły), *Potereby* (las, w. Łomazy), *Potereby* (pola, w. Lubenka), *Werchy* (las, w. Łomazy).

3.2. Cechy słowotwórcze

W warstwie morfologicznej wpływy wschodniosłowiańskie reprezentują następujące mikrotoponimy: *Stanowiszcze* (pola, łąki, w. Burwin) — wschodniosłowiański sufiks *-iszczel/-uuę* (Grišenko, 1997: 280), polski odpowiednik *-isko* (Grzegorzczkowska 1979: 55); *Lisok* (las, w. Koszoły) — z wschodniosłowiańskim deminutywnym sufiksem *-ok* (Grišenko, 1997: 280), polski odpowiednik *-ek* (Grzegorzczkowska 1979: 53).

3.3. Leksyka

W pierwszej grupie zawarte są mikrotoponimy urobione od wschodniosłowiańskich rzeczowników, mające podstawę motywowaną wschodniosłowiańskim apelatywem, wydobytym ze słowników ogólnych i gwarowych zarówno ukraińskich, jak i białoruskich.

Bereźniak (las, w. Kopytnik) — por. ukr. ap. *березняк* ‘brzezina, brzeźniak, zagajnik brzozowy’ (SUP 2003: 40)⁷.

Dreworuby (las, pola, w. Koszoły) — por. ukr. ap. *дrevоруб*, lm. *дrevоруби* ‘szopa na drewno’ (HRIN 1996: I 299).

Granka (droga, w. Studzianka) — por. ukr. ap. *грань*, zdrobn. *гранка* ‘grań; linia podziału, granica’ (WTSUM 2001: 196).

*Hały*⁸ (las, w. Łomazy) — por. brs. gw. ap. *гало*, *гала* w lm. *галы* ‘1. polana w lesie; 2. rzadki las; 3. bagna; 4. pagórek w środku pola’ (SBH 1976: I 406).

Hrudzik (pola, w. Wólka Karczowska) — por. wschodniosłowiański ap. *груд*, zdrobn. ‘grąd; podwyższone, suche miejsce pośród bagien’ (SZPH 2000: I 110), ‘wzniesienie, wyspa pośród bagien’ (SBH 1979: I 483).

Krynka (nieużytki, w. Jusaki-Zarzeka) — por. ukr. gw. ap. *кринка* ‘naturalne źródło’ (SZPH 2000: I 255).

Kutki (łąki, w. Krasówka) — por. wschodniosłowiański ap. *кут*, zdrobn. lm. *кутку* ‘kąt; część jakiegokolwiek obszaru, miejscowości’ (WTSUM 2001: 475).

Lisok (las, w. Koszoły) — por. ukr. ap. *ліс*, *лісок* ‘wielka przestrzeń ziemi porośnięta drzewami i krzakami’ (SUM 1973: IV 522).

⁷ Tłumaczenia haseł ze słowników ukraińskich i białoruskich — A. M.

⁸ Por. Czyżewski 2010.

Lużyki (pola, w. Krasówka) — por. wschodniosłowiański ap. *лыз*, zdrobn. lm. *лыжки* 'łęg; porosła trawą i chaszczami łąka, wykorzystywana jako pastwisko' (WTSUM 2001: 496).

Nalisie (pola, w. Krasówka) — pierwotne wyrażenie przyimkowe składające się z przyimka *na* i ukr. ap. *лиц*; por. *Lisok*.

*Ochoża*⁹ (łąki, pola, w. Kozły), *Ochoża* (łąki, w. Wólka Korczowska), *Ochoża* (łąki, w. Studzianka), *Ochózka* (łąki, w. Korczówka), *Zaochóże* (łąki, w. Koszoły) — por. wschodniosłowiański gw. ap. *ochoża* 'miejsce trudno dostępne' (Łesiów 1972: 12), 'moczar porosły krzakami' (Buczyński 1967: 242; Kostecka-Sadowa 2015: 354–355).

Potereby (las, w. Łomazy), *Potereby* (pola, w. Lubenka) — por. ukr. gw. ap. *нопеpeбу*, lm. 'las wykarczowany pod pole' (SZPH 2000: II 78).

*Puhary*¹⁰ (pola, w. Łomazy) — por. ukr. ap. *ноzap*, lm. *ноzapu* 'pogorzelsko; coś spalonego, pozostałości po czymś spalonym' (WTSUM 2001: 817).

Sumierz (las, w. Kozły) — por. wschodniosłowiański ap. *сумеж* 'po sąsiedzku, obok czegoś' (HRIN [1907–1909] 1996: IV 228; SN [1870] 1984: 622).

Werchy (las, w. Łomazy) — por. wschodniosłowiański ap. *верх*, l. mn. *верху* 'góra, wzniesienie' (SUP 2003: 58–59).

W drugiej grupie pojawiły się trzy nazwy: jedna formalnie równa wschodniosłowiańskiemu przymiotnikowi i dwie w formie przymiotników dzierżawczych, pochodzące od imion wschodniosłowiańskich:

Piszczana (droga, w. Studzianka) — ukr. przym. *пiщаний*, r. ż. *пiщана* 'piaszczysty, piaskowy' (SUP 2003: 333).

Denisowe (łąka, w. Kozły) — por. przym. formę wschodniosłowiańskiego imienia *Dienis* (Tichoniuk 2000: 80).

Tarasowe (las, w. Kozły) — przym. forma cerkiewnego imienia *Tarasij* (Tichoniuk 2000: 135).

W ostatniej, trzeciej grupie znalazły się nazwy terenowe dwuelementowe, w których jeden z członów jest pochodzenia wschodniosłowiańskiego:

Bagna Pryputeń (bagna, w. Stasiówka) — zestawienie pol. ap. *bagno*, lm. i ukr. ap. *прпунеть* 'gołąb leśny' (WTSUM 2001: 945).

Las Porub (las, w. Wólka Korczowska) — zestawienie pol. ap. *las* i wschodniosłowiańskiego ap. o podstawie *pyb*, prawdopodobnie pozostającego w analogii do pol. *porąb* '1. rąbanie, ścinanie drzew w lesie; 2. miejsce w lesie, gdzie drwa wyrąbują na potrzeby domowe albo na sprzedaż' (SW1900–1927: IV 699).

Naddatki Grundowe (łąki, w. Jusaki-Zarzeka) — zestawienie pol. ap. *naddatek* w l. mn. 'to co się daje nad miarę, nad oznaczoną ilość' (SW1900–1927: III 34) z przym. od wschodniosłowiańskiego ap. *зpyд* 'grąd; podwyższone, suche miej-

⁹ Por. Kosyl 1976.

¹⁰ Por. Gałęcki 1995.

sce pośród bagien' (SZPH 2000: I 110) lub pol. przym. *gruntowy* 'rolny, ziemski' (SW1900–1927: I 923).

Pod Ochózką (łąki, w. Dubów) — nazwa w formie wyrażenia przyimkowego, z pol. przyimkiem *pod* i zdrobn. wschodniosłowiańskiego ap. *ochoża*; por. wyżej.

4. ANALIZA PORÓWNAWCZA

Analizowane nazwy terenowe zostały porównane z materiałem pochodzącym z danych Komisji Ustalania Nazw Miejscowości i Obiektów Fizjograficznych z opracowania pod redakcją L. Kaczmarka (1966) oraz pracy M. Łesiowa (1972).

W materiale Komisji z terenu gminy Łomazy zarejestrowano następujące nazwy występujące w analizowanym materiale: *Tarasowe* (las, w. Kozły), *Sumierz* (las, w. Kozły), *Pod Ochózką* (łąki, w. Korczówka), *Poterby* (las, w. Łomazy), *Wierzchy* (część wsi, w. Łomazy), *Gały* (część wsi, las, w. Łomazy)

W zestawieniu z materiałem zawartym w monografii M. Łesiowa (1972) odnaleziono jedną nazwę: *Piszczana* (łąka, w. Studzianka).

5. WNIOSKI

Przedstawiona analiza wykazała, że najwięcej wschodniosłowiańskich cech w badanym materiale zachowało się w warstwie fonetycznej, m.in. w postaci wschodniosłowiańskiej realizacji psł. nosówek, przejścia psł. **ě* > *i*, psł. **o* > *o*, przejścia *o* > *u* przed akcentem, pełnogłosu, występowania krtoniowej głoski *h*, wymiany psł. **dj* > *ž* oraz depalatalizacji spółgłosek przed *e*.

W warstwie leksykalnej znalazło się wiele nazw pochodzących bezpośrednio z zasobu słownikowego ogólnego i gwarowego, głównie języka ukraińskiego, ale również z widocznym refleksem gwarowego języka białoruskiego w postaci nazwy lasu *Hały*.

Najmniej cech wschodniosłowiańskich jest w warstwie słowotwórczej. Należy zwrócić uwagę na istnienie form hybrydalnych, widocznych m.in. w nazwie *Granka*, w której na miejscu wschodniosłowiańskiej krtoniowej głoski *h* znajduje się polska spółgłoska zwarta miękkopodniebienna, dźwięczna *g*. Do nazw hybrydalnych zaliczyć należy mikrotoponimy komponowane, w których jeden z członów jest polski, a drugi wschodniosłowiański lub mający wyraźne cechy wschodniosłowiańskie, np. *Bagna Pryputeń*, *Las Porub*. Wskazuje to na charakterystyczne dla badanego pogranicza mieszanie się gwar wschodniosłowiańskich z językiem polskim (Barszczewska i in. 1995: 206).

Zestawienie współczesnych nazw terenowych z materiałem sprzed 60 lat ilustruje proces zastępowania nazw z wyraźnymi cechami wschodniosłowiańskimi odpowiednikami bliższymi językowi polskiemu, np.: *Hały* > *Gały*, *Potereby* > *Poterby*,

Werchy > *Wierzchy*. Pierwotne wschodniosłowiańskie nazwy terenowe zachowały się jednak w świadomości mieszkańców, a zmiany są niewielkie.

Z przeprowadzonej analizy można wysnuć przypuszczenie, że nazwy o cechach wschodniosłowiańskich są najstarszą warstwą nazw terenowych. Może się to wiązać z charakterem obiektów, mianowicie w materiale mikrotoponimicznym najliczniejszą grupę stanowią nazwy lasów, a więc tych obiektów, które w najmniejszym stopniu ulegają przekształceniom. Potwierdza to także analiza porównawcza.

6. PODSUMOWANIE

W nazwach terenowych z obszaru gminy Łomazy zachowały się językowe cechy wschodniosłowiańskie. Ich występowanie jest szczególnie ważne w sytuacji, gdy gwarą ukraińską posługuje się prawdopodobnie niewielka część tamtejszych mieszkańców. Zestawienie współczesnych nazw z materiałem historycznym obrazuje stopień ugruntowania nazw w lokalnym systemie onimicznym.

Badane nazwy terenowe uległy całkowitej leksykalizacji i stanowią ustabilizowaną grupę onimów. Ma to szczególną wartość w sytuacji, gdy posługiwanie się gwarą ukraińską jest już na tym obszarze coraz rzadsze. Pomimo że omawiane mikrotoponimy straciły swoje pierwotne znaczenie, nie brzmią one obco i są traktowane jako część miejscowego systemu językowego.

LITERATURA

- Arkušin G. 2007: *Golosiz Pidlâššâ (teksti)*, Redakcyjno-vidavničij viddil „Veža” Volins’kogo derżavnogo universitetu im. L. Ukraïнки, Luc’k.
- Barszczewska N., Głuszkowska J., Jasińska T. 1995: *Polsko-wschodniosłowiańskie związki językowe w mikrotoponimii północno-wschodniej Polski*, [w:] M. Kondratiuk (red.), *Badania dialektów i onomastyki na pograniczu polsko-wschodniosłowiańskim*, UW, Filia w Białymstoku, Zakład Filologii Wschodniosłowiańskich, Białystok, s. 205–210.
- Biernacka M. 1966: *Wsie drobnoszlacheckie na Mazowszu i Podlasiu. Tradycje historyczne a współczesne przemiany*, Ossolineum, Wrocław.
- Buczyński M. 1967: *Wschodniosłowiańskie wpływy językowe w gwarze wsi Huszcza, powiat Biała Podlaska*, „Annales UMCS Lublin — Polonia” 10, Sectio F, vol. XXII, s. 223–256.
- Czyżewski F. 1976: *Gwara (morfologia i składnia) osady Łomazy*, „Annales UMCS Lublin — Polonia” 10, Sectio F, vol. XXXI.
- Czyżewski F. 1983: *Elementy polskie w ukraińskiej gwarze wsi Wyrzyki pod Włodawą*, „Z Polskich Studiów Sławistycznych” VI, s. 83–90.
- Czyżewski F. 1994: *Fonetyka i fonologia gwar polskich i ukraińskich południowo-wschodniego Podlasia*, Wyd. UMCS, Lublin.
- Czyżewski F. 2010: *W sprawie mikrotoponimu Hały*, [w:] D. Nowacka i in. (red.), *Z lubelskich badań nad Słowiańszczyzną wschodnią. Księga dedykowana Profesorowi Michałowi Lesiowowi*, Wyd. KUL, Lublin, s. 103–119.
- Czyżewski F., Warchoł S. 1998: *Polskie i ukraińskie teksty gwarowe ze wschodniej Lubelszczyzny*, „Rozprawy Sławistyczne” 9, Lublin.

- Demidowicz T. 2007: *Łomazy. Zarys dziejów*, Polskie Tow. Historyczne. Oddział w Białej Podlaskiej — Zamiejscowy Wydział Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, Biała Podlaska.
- Flisiński J. 1995: *Dawne miasteczka podlaskie: Dokudów, Łomazy i Wołyń*, „Rocznik Białkopodlaski” III, s. 179–185.
- Galecki Z. 1995: „Puharka” i „pużarnica” — mikrotoponimiczne ślady polsko-ruskich kontaktów językowych na Podlasiu, „Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Rolniczo-Pedagogicznej w Siedlcach. Nauki Humanistyczne. Polonistyka” 1, s. 53–59.
- Górny B. [1939] 2009: *Monografia powiatu bialskiego województwa lubelskiego*, Starostwo Powiatowe, Biała Podlaska.
- Grišenko A. P. (red.) 1997: *Sučasna ukrains'ka literaturna mova*, Viša škola, Kiïv.
- Grzegorzycykowa R. 1979: *Zarys słowotwórstwa polskiego. Słowotwórstwo opisowe*, PWN, Warszawa.
- Hawryluk J. 1993: *Z dziejów cerkwi prawosławnej na Podlasiu w X–XVII wieku*, Zarząd Główny Związku Ukraińców Podlasia, Bielsk Podlaski.
- Kaczmarek L. (red.) 1966: *Urzędowe nazwy miejscowości i obiektów fizjograficznych. Powiat bialski, województwo lubelskie*, Urząd Rady Ministrów. Biuro do Spraw Prezydów Rad Narodowych, Warszawa.
- Kondratiuk M. 1993: *Elementy białoruskie i ukraińskie w ojkonimii polsko-wschodniosłowiańskiego pogranicza*, „Acta Universitatis Lodziensis. Folia Linguistica” XXVII, s. 129–137.
- Kostecka-Sadowa A. 2015: *Rzeczownikowe zapożyczenia wschodniosłowiańskie w gwarach polskich*, IJP PAN, Kraków.
- Kosyl C. 1976: *Nazwa miejscowa „Ochodza”* | „Ochoża”, „Slavia Orientalis” XXV, nr 2, s. 249–256.
- Kość J. 2001: *Status dialektalny gwar wschodniolubelskich*, [w:] Czyżewski F. (red.), *Język i kultura na pograniczu polsko-ukraińsko-białoruskim*, Instytut Europy Środkowo-Wschodniej, Lublin, s. 61–75.
- Kuraszkiewicz W. 1963: *Zarys dialektologii wschodniosłowiańskiej z wyborem tekstów gwarowych*, PWN, Warszawa.
- Łesiów M. 1972: *Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny*, Wyd. Lubelskie, Lublin.
- Mrózek R. 1998: *Nazwy terenowe*, [w:] E. Rzetelska-Feleszko (red.), *Polskie nazwy własne. Encyklopedia*. Wyd. IJP PAN, Warszawa–Kraków, s. 231–257.
- Olejnik M. 2005: *Indeks alfabetyczny nazw własnych (mikrotoponimów) zawartych i opisanych w pracy Michała Łesiowa „Terenowe nazwy własne Lubelszczyzny”*, Lublin 1972, [w:] M. Łesiów, M. Olejnik (red.), *Mikrotoponimia na pograniczach językowo-kulturowych*, Wyd. UMCS, Lublin, s. 181–245.
- Sajewicz M. 1997: *O białorusko-ukraińskiej granicy językowej na Białostoczczyźnie*, [w:] F. Czyżewski, M. Łesiów (red.), *Ze studiów nad gwarami wschodniosłowiańskimi w Polsce. Materiały z Międzynarodowej Konferencji Slawistycznej nt. „Gwary wschodniosłowiańskie w Polsce”*, „Rozprawy Slawistyczne” XII, Lublin.
- Tichoniuk B. 2000: *Imiona i ich formy na pograniczu polsko-białoruskim od XVI wieku do roku 1839*, Wyd. WSP im. T. Kotarbińskiego, Zielona Góra.
- Wiśniewski J. 1964: *Rozwój osadnictwa na pograniczu polsko-rusko-litewskim od końca XIV do połowy XVII wieku*, „Acta Baltico-Slavica” 1: *Pamiętniki I Konferencji Nauk Historycznych w Białymstoku*, s. 115–135.

SKRÓTY OPRACOWAŃ

- HRIN — Grinčenko B. 1907–1909/1996: *Slovar'ukraińskoï movi*, t. 1–4, Naukova dumka, Kiïv.
- SBH — Mackevič Ū. F. (red.) 1979–1986: *Sloŭnik belaruskich gavorak paŭnočna-zahodnáj Belarusi i äe pagraničča*, t. 1–5, Navuka i tĕhnika, Minsk.

- SN — Nosovič I. I. 1870/1984: *Slovar' belorusskago nareč'â*, Tipografiâ Imperatorskoj akademii Nauk, Sankt-Peterburg.
- SUM — Bilodid Ī. K. (red.) 1970–1980: *Slovník ukraïns'koï movi*, t. 1–11, Naukova dumka, Kiïv.
- SUP — Iwczenko A. 2003: *Słownik ukraińsko-polski*, Wyd. UMCS, Lublin.
- SW — Karłowicz J. i in. 1900–1927: *Słownik języka polskiego*, t. 1–8, Warszawa.
- SZPH — Arkušin G. 2000: *Slovník zahidnopolis'kih govirok*, t. 1–2, Redakcijno-vidavničij viddil „Veža” Volins'kogo deržavnogo universitetu im. L. Ukraïnki, Luc'k.
- WTSUM — Busel V. T. (red.) 2001: *Velikij tumačnij slovník sučasnoï ukraïns'koï movi*, Īrpin' VTF Perun, Kiïv.

INNE SKRÓTY

- ap. — apelatyw
 brs. — białoruski
 gw. — gwarowy
 lm. — liczba mnoga
 n. — nazwa
 pol. — polski
 przym. — przymiotnik
 psł. — prasłowiański
 r. ż. — rodzaj żeński
 ukr. — ukraiński
 w. — wieś

THE EAST SLAVIC FEATURES IN THE MICROTOPONIMS OF THE POLISH-EAST SLAVIC BORDERLAND (ON THE BASIS OF MATERIAL FROM THE BIAŁA PODLASKA POWIAT)

SUMMARY

The paper analyses the microtoponyms of the Łomazy commune, which is located in the Polish-East-Slavonic borderland region. The analysis has been carried out to indicate the most prominent East-Slavonic linguistic features within the scope of phonology, morphology and lexis. In addition, the currently used microtoponyms have been collated with the historical ones dating back to the 1960s. The basis for the analysis consists of the place names gathered by the author in the years 2014–2015.

The analysis has shown that in the place names from the Łomazy commune there have been preserved East-Slavonic phonetic and morphological features as well as East-Slavonic lexis. It is especially important in the current situation as nowadays only a small number of inhabitants seems to be using the Ukrainian dialect. Additionally, the historical approach that aimed at collating currently used names with the material collected in the 1960s has shown that some of the microtoponyms have been preserved until now, which corroborates the stability of place names and a significant extent of lexicalization of the microtoponyms.

Key words: the Polish-East-Slavonic borderland, microtoponyms, the Ukrainian dialect